

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, 5 kwietnia 2001 r.

35073

RPO/369144/01/III/DB

Pan Longin Komołowski
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Pracy i Polityki Społecznej

Szanowny Panie Premierze,

Uprzejmie informuję, że napływają do mnie skargi osób, które prowadząc działalność pozarolniczą, a w szczególności działalność gospodarczą, nie są w stanie opłacić należnych składek na ubezpieczenia społeczne.

Zgodnie z art. 18 ust. 8 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. nr 137, poz. 887 ze zm.) podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (a w konsekwencji również na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i zdrowotne) tych osób stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale. Kwota minimalnej składki ustalana jest na 3 miesiące, począwszy od trzeciego miesiąca następnego kwartału.

Rozwiązanie takie zostało przeniesione wprawdzie z rozwiązań systemowych funkcjonujących przed 1 stycznia 1999 r., jednakże wnikliwa analiza porównawcza pokazuje, że dochodzi do coraz większej dysproporcji pomiędzy minimalną podstawą wymiaru składek innych grup ubezpieczonych, np. pracowników, a minimalną podstawą wymiaru składek osób prowadzących działalność pozarolniczą.

Nie może budzić zastrzeżeń sama zasada, polegająca na wyznaczeniu tej grupie minimalnej podstawy wymiaru składek, gdyż z uwagi na specyfikę działalności pozarolniczej nie byłoby możliwe odwoływanie się do kryterium "przychodu". Obowiązkiem państwa - na co zwrócił uwagę Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z dnia 19 października 1999r. sygn. akt SK. 4/99 - jest troska o zabezpieczenie bytu wszystkich obywateli, co może łączyć się z pobieraniem określonych świadczeń od obywateli czynnych zawodowo, m. in. na cele ich przyszłych emerytur i rent. W powołanym

orzeczeniu Trybunał zauważył ponadto, że skoro określona grupa ma swobodę ustalenia kwoty, która ma stanowić podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne, to konieczne jest ustalenie pewnych granic.

W obowiązującym stanie prawnym dolną granicę podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne osób prowadzących działalność pozarolniczą stanowi kwota 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale, natomiast górną granicę - w tym przypadku dla wszystkich grup ubezpieczonych - stanowi kwota odpowiadająca trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy, tj. aktualnie 62 940 zł.

Należy jednak zwrócić uwagę, co także podkreślił Trybunał w cytowanym wyżej orzeczeniu, że w stanie prawnym obowiązującym przed 1 stycznia 1999r. ustalona na poziomie 60% przeciętnego wynagrodzenia dolna granica podstawy wymiaru korespondowała z wymiarem najniższego wynagrodzenia, stanowiącego najniższą podstawę wymiaru składek pracowników.

W grudniu 1998r. najniższa podstawa wymiaru składki pracowniczej wynosiła 500 złotych, natomiast najniższa podstawa wymiaru składek osób prowadzących działalność gospodarczą wynosiła 749, 35 zł. - co zważywszy na niższą stopę procentową składek tej grupy dawało w rezultacie porównywalne kwoty składek.

W marcu 2001r. najniższa podstawa wymiaru składki pracowniczej wynosi 760 zł., natomiast najniższa podstawa wymiaru składek osób prowadzących działalność pozarolniczą wynosi 1231, 04 zł., co w konsekwencji daje wraz ze składką na ubezpieczenie zdrowotne i składką na Fundusz Pracy, sumę składek w wysokości 576, 01 zł.

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osób prowadzących działalność pozarolniczą wykazuje stałe tendencje wzrostowe - jeszcze w lutym 2001r. podstawa ta wynosiła 1121, 87 zł., podczas gdy najniższa podstawa wymiaru składek w przypadku pracowników jest taka sama od 1 stycznia 2001r. a w okresie 1 marca 2000 r. - 1 stycznia 2001 r. wzrosła tylko jeden raz o 60 złotych.

Z całą pewnością dla wielu prowadzących działalność pozarolniczą kwota ta nie stanowi dużego obciążenia, jednakże jest także wielu, którzy z powodu jej wysokości zmuszeni są do zamknięcia prowadzonej działalności i ubiegania się w konsekwencji o zasiłek dla bezrobotnych.

Jako załącznik do niniejszego wystąpienia przesyłam Panu Premierowi kopię wystąpienia Przewodniczącego Rady Gminy w Dobrem, które dobrze obrazuje opisaną sytuację.

Niewątpliwie wyższa składka pozytywnie wpływa na stan Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a osoby ją opłacające będą miały dzięki temu wyższe świadczenie emerytalne, lecz należy mieć także na uwadze, że zamknięcie prowadzonej działalności i wyczerpanie prawa do zasiłku dla bezrobotnych powoduje przerwę w opłacaniu składek

na ubezpieczenia społeczne, co z kolei negatywnie wpływa na wysokość przyszłego świadczenia.

Działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz. U. z 2001r. nr 14, poz. 147), zwracam się z uprzejmą prośbą do Pana Premiera o rozważenie możliwości dokonania takiej zmiany w przepisach ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, która zbliżałaby minimalną podstawę wymiaru składek dla skarżącej grupy osób do poziomu obowiązującego pracowników.

Z poważaniem
/-/ Prof. dr Andrzej Zoll